

Komisja Krajowa

80-855 Gdańsk, ul. Wały Piastowskie 24
tel. 58/ 308-4480, fax /58 308-4219
sekprez@solidarnosc.org.pl

PBE/100288/309/2023

Gdańsk, 25 kwietnia 2023 roku

Szanowny Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości

Z upoważnienia Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” przedstawiam uwagi do projektu ustawy z dnia 31 marca 2023 r. zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw.

Art. 1 dotyczący proponowanych zmian w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.2)) (dalej: k.p.c.):

- pkt. 2 dotyczący dodawanego art. 131^{1a}. Sposób doręczeń pism procesowych za pomocą portalu sądowego nie przewiduje możliwości korzystania przez profesjonalnych pełnomocników z urlopu wypoczynkowego. W odniesieniu np. do radców prawnych – którzy mogą świadczyć pomoc prawną w oparciu o umowę o pracę (czy w ramach stosunku służbowego) rozwiązanie takie nie wydaje się prawidłowe. System powinien umożliwiać oznaczenie, iż pełnomocnik przebywa na urlopie i w tym wprowadzanie nowych pism do portalu celem doręczenia nie powinno być możliwe. Celem uniknięcia nadużyć należałoby ograniczyć ilość dni urlopu w ciągu roku kalendarzowego do 26 lub 39 (maksymalny wymiar urlopu w służbach mundurowych).

Dodatkowo należałoby określić w jakich godzinach jest możliwe umieszczanie dokumentów w systemie, tak aby dokumenty umieszczone po godzinie 16 lub 17 były traktowane jak umieszczone w portalu w następnym dniu roboczym.

- Pkt. 5 dotyczy art. 151 k.p.c. Zmieniany § 2 i dodawane §§ 3-8 mają na celu umożliwienie przeprowadzania posiedzeń zdalnych za pośrednictwem środków informatycznych pozwalających na komunikowanie się na odległość. Nie ulega wątpliwości, iż

przeprowadzenie posiedzeń zdalnych może być korzystne dla strony. Będzie to miało miejsce w sytuacji gdy budynek sądu mieści się w znacznym oddaleniu od miejsca zamieszkania strony. Nie bez znaczenia jest również to, iż w przypadku posiedzenia zdalnego nie występuje konieczność ponoszenia kosztów dojazdu do budynku sądu. Jednak korzyści z przeprowadzania posiedzeń w formie zdalnej nie mogą przesłaniać wad tego rozwiązania, które mogą mieć wpływ na wynik postępowania.

Pierwsza kwestia dotyczy aspektu technicznego. Uczestnicząc w rozprawie trzeba dysponować odpowiednim sprzętem technicznym oraz połączeniem z internetem. Stan gotowości i niezawodności sprzętu oraz połączenia internetowego musi utrzymywać się przez cały czas trwania rozprawy.

Poza sytuacjami nadzwyczajnymi (np. sprawy zdrowotne lub bezpieczeństwa) nie ma wielu poza proceduralnych podstaw do przerwania lub zakłócenia posiedzeń. Posiedzenia zdalne przynoszą nowe zjawisko – problemy techniczne. Ryzyko awarii sprzętu ponosi pełnomocnik/stron, świadek postępowania. Zdarza się, że są problemy z nawiązaniem połączenia internetowego z sądem. Zdarzają się sytuacje gdzie pomimo oczekiwania na wywołanie rozprawy i mimo wyświetlania się komunikatu o oczekiwaniu okazuje się, że rozprawa odbyła się bez udziału zainteresowanych. Występują również takie problemy techniczne jak pogłos powodujący, iż nie zrozumiałe są pytania i wypowiedzi. Zdarza się, iż połączenie internetowe się zawiesza. Występują również sytuacje gdy kwestie techniczne są nadużywane do nieeleganckiej i nieetycznej taktyki procesowej.

Istotą postępowania procesowego jest poszukiwanie jak najlepszych mechanizmów zmierzających do ustalenia prawdy. Instrumentem realizacji tego celu jest postępowanie dowodowe. W ramach postępowania dowodowego Sąd ocenia dowody, uznając je za wiarygodne lub pozbawione przymiotu wiarygodności. Kluczowym dla wyniku sprawy, w szczególności w sprawach z zakresu prawa pracy, są dowody osobowe, tj. np. zeznania świadków. Właściwa ocena takich zeznań jest możliwa wtedy, gdy Sędzia ma bezpośredni kontakt ze świadkiem. Sędzia ma wówczas możliwość oceny nie tylko zeznań składanych przez świadka, ale również jego reakcji na zadawane pytania i zachowania świadka. Ocena zeznań świadka nie kształtuje się wyłącznie podczas przepytывania świadka przez Sąd ale również w trakcie zadawania pytań przez strony postępowania. W trakcie stacjonarnego przesłuchania można stwierdzić czy świadek korzysta przy zeznaniach z jakichkolwiek materiałów, czy nie wspiera się nimi przy zeznaniu. Możliwe jest ustalenie czy świadek zeznaje samodzielnie, nie korzysta z pomocy innej osoby lub czy inna osoba wpływa na zeznania świadka. Aspekt ten ma ogromne znaczenie procesowe.

Przesłuchiwanie świadka przez internet nie daje takich gwarancji. Zachowanie oraz emocje strony, świadka nie są tak zauważalne przez ekran. Podczas rozprawy zdalnej istnieje możliwość wpływania na zeznania świadka. Jego przesłuchiwanie online stwarza większe ryzyko manipulacji

przy zeznaniach. Zasada polegająca na przeprowadzaniu dowodów z zeznań świadków bezpośrednio w Sądzie oparta jest na przekonaniu o doniosłości tego dowodu. Na właściwą i całościową ocenę dowodu z zeznań świadka składa się zarówno analiza werbalnej jego wypowiedzi jak i elementy pozawerbalne.

Następną kwestią, jest możliwość naruszenia przy posiedzeniach zdalnych konstytucyjnej zasady jawności postępowania. Zasada ta jest fundamentalną zasadą rzetelnego procesu. Prawo do jawnego rozpoznania sprawy, stanowi gwarancją transparentnego, rzetelnego procesu. Praktyka pokazuje, że przy organizacji rozpraw zdalnych zasada jawności przegrywa z możliwościami technicznymi Sądu. Dotychczasowa praktyka wskazuje, iż duża część posiedzeń zdalnych spraw prowadzona jest bez możliwości udziału publiczności, co stanowi naruszenie zasady jawności postępowania.

Mając powyższe na względzie, uwzględniając zalety i wady posiedzeń zdalnych Związek stoi na stanowisku, iż posiedzenia zdalne, oprócz gwarancji procesowych zawartych w projekcie, powinny być dopuszczalne wyłącznie w sytuacji gdy na przeprowadzenie posiedzenia zdalnego zgodę wyrażą obie strony sporu.

Art. 2 dotyczący proponowanych zmian w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 217, z 2022 r. poz. 2642 oraz z 2023 r. poz. 289):

- W pkt 9 lit c projektu (zmiana art. 54), w dodawanym § 16 pkt 12 proponujemy dodać funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej oraz Straży Marszałkowskiej.

Art. 3 dotyczący proponowanych zmian w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375, 1855, 2582 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289).

- Pkt. 8 dotyczący art. 330. Proponowana zmiana polega na dodaniu § 4. Zmiana ta pozwoli prokuraturze odmówić przekazania akt do sądu i w ten sposób zablokować wszczęcie postępowania na podstawie subsydiarnego aktu oskarżenia w przypadku gdy prokurator uzna, iż podmiotowi, który akt subsydiarny wniósł do sądu nie przysługuje status pokrzywdzonego. Projekt przewiduje możliwość wniesienia środka zaskarżenia do prokuratora nadrzędnego. Tym samym sąd, który nie podzieli opinii prokuratora o tym, iż skarżącemu nie przysługuje status pokrzywdzonego, nie będzie dysponował żadnymi instrumentami, które mogą wymusić na prokuraturze przekazanie sądowi akt postępowania przygotowawczego. Związek negatywnie ocenia zaproponowane rozwiązanie. W chwili obecnej to sąd, a nie prokurator jest uprawniony do decydowania o tym czy dany podmiot posiada legitymację do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia. Uprawnionym do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia jest pokrzywdzony. W przypadku gdy sąd uzna, iż osoba składająca subsydiarny akt oskarżenia nie jest bezpośrednio pokrzywdzonym, jest obowiązany do odmowy wszczęcia postępowania z uwagi na negatywną przesłankę

procesową w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela. Przyjęcie proponowanej zmiany będzie miało ten skutek, iż negatywne stanowisko prokuratora będzie wiążące, nawet w sytuacji odmiennego stanowiska sądu, gdyż prokurator odmawiając przesłania akt sprawy, fizycznie nie pozwoli sądowi jej rozpoznać. W ocenie Związku proponowana zmiana w znaczny sposób przyczyni się do osłabienia ochrony praw związkowych. Praktyka działania prokuratury, organu właściwego do podejmowania działań w przypadku popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 35 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych, wskazuje, iż nie jest ona skutecznym organem ochrony przestrzegania prawa związków zawodowych. Zgodnie z informacjami uzyskanymi od prokuratur w trybie ustawy o dostępie do informacji publicznej, w okresie 2017 – 2021 do prokuratur rejonowych wpłynęło 264 zawiadomień o popełnieniu przestępstwa, o którym mowa w art. 35 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych. 221 spraw zostało umorzonych lub odmówiono wszczęcia postępowania (83,71%). W uzasadnieniu swoich decyzji, w dużej części przypadków prokuratury wskazywały na niską społeczną szkodliwość czynu. Prokuratury wniosły do sądów 5 aktów oskarżenia. Pozostałe zawiadomienia załatwiono w inny sposób. Mając na względzie dotychczasową praktykę działania prokuratury w zakresie art. 35 ustawy o związkach zawodowych, uzasadniona jest obawa, iż wprowadzenie w życie proponowanych zmian przyczyni się do dalszego obniżania poziomu ochrony praw związków zawodowych, poprzez blokowanie przez prokuraturę możliwości wniesienia do sądu subsydiarnego aktu oskarżenia co uzasadnia negatywną ocenę proponowanej zmiany.

Z poważaniem

Członek Prezydium Komisji Krajowej
NSZZ „Solidarność”

Henryk Nakonieczny